

ROZVOD očami detí

rozhovor s PhDr. Annou Rybárikovou

PhDr. Anna Rybáriková začala v oblasti manželskej, predmanželskej a partnerskej problematiky pracovať ako psychologička v roku 1991 v štátnom Centre poradensko-psychologických služieb. V roku 2005 sa osamostatnila a otvorila si v Košiciach súkromnú poradňu venovanú rodine, manželstvu a jednotlivcom.

V súčasnosti sa veľa hovorí o zvýšenom počte rozvodov. Štatistiky uvádzajú že index rozvodovosti – čo je počet rozvodov na 100 sobášov je za rok 2012 42,13 % a priemerná dĺžka rozvedeného manželstva za rok 2012 je 14,9 rokov.

Jediným právnym dôvodom na rozvod je naplnenie kvalifikovaného rozvratu manželstva. Zákon uvádza, že súd môže manželstvo rozviesť, ak je tak hlboko a trvalo rozvrátené, že nemožno očakávať obnovenie manželského spolunažívania. Čo ale v praxi znamená rozvrat manželstva?

Každá rodina môže mať svoje vlastné „kritériá“, ktoré vyhodnotí ako nepriaznivé pre ďalšie spolužitie. Ale tak isto aj každý z partnerov (manželov) môže mať svoju vlastnú mieru tolerancie a trpezlivosti, s ktorou je ochotný alebo neochotný pokračovať v ďalšom spolužití. Existujú klasické funkcie, ktoré by malo manželstvo napĺňať (emocionálna, sociálna, ekonomická, reprodukčná a i.), ale v praxi sa zlievajú do jedného celku. Ako najočividnejší je rozvrat z dôvodu násilia, alkoholizmu, či iných závislostí. Nevera, aj keď na začiatku manželstva býva často vnímaná ako jednoznačný dôvod na rozchod, po rokoch spolužitia v praxi už nebýva taká jednoznačná voľba. Najčastejšie dôvody na

rozvod manželstva sú rozdielne názory či povahy. V prípade rozvratu v manželstve potom medzi manželmi prevláda chlad, ignorácia, hádky (kvôli deťom, peniazom, svokrovcom, nedostatku času), je tam málo úsmevu, bezprostrednosti, málo spoločného zdieľania – a je jedno, či chýbajú spoločné koničky, či spoločné stolovanie alebo rozhovory. Je tam veľa smútku, bolesti, pocitov krivdy, nespravodlivosti, nedostatok úcty, rešpektu.

Rozvod je po úmrtí druhá najstresujúcejšia udalosť v živote človeka. S čím sa musia partneri pri rozvode a po ňom vyrovnat?

Ak by sme mali „ideálny“ prípad – a to ten, že obaja chcú rozvod rovnako, a ak rozvod vnímajú ako vyslobodenie, tak prevládajú zisky (znovunadobnutá sebadôvera, nezávislosť, viac pokoja). Aj v tom prípade však zaznamenávajú straty – strata ideálov, možno zmena pohľadu na doterajšie hodnotenie manželstva, finančná zmena, strata alebo zmena sociálneho zázemia (spoločných kamarátov), prípadne strata doterajšieho bývania, ale aj zmena plánov do budúcnosti. V prípade, ak sú rozvádžajúci sa manželia zároveň aj rodičmi, tak sa pre nich menia pravidlá starostlivosti o deti (zase závisí od veku detí), ďalej sa musia vyrovnat s tým, ak si rozvedený manžel

(manželka) nájde novú priateľku (nového priateľa), prípadne uzatvorí manželstvo. A je tu ich vzťah k svokrovcom a naopak – starých rodičov k vnúčatám – ako zabezpečiť kontakt a vyvarovať sa zlých vzťahov či ohovárania.

Ako reagujú na rozvod muži a ako ženy?

Vždy to závisí od toho, čo bolo príčinou rozpadu manželstva a ako vnímajú obaja manželia to, kto je „vinníkom“. Ak sa niekto cíti poškodený, ukrivdený, tak na rozvod môže reagovať zastrašovaním, či prenasledovaním druhého partnera alebo sa izoluje, stráni sa spoločnosti, kým rozvod neprebolí, alebo naopak – cíti sa tak voľne, že sa správa „odbrzdene“. Poznám prípady, že tak ženy, ako aj muži pociťujú sklamanie, bolesť, smútok. A snád' už len z povahy žien môže vyplývať, že sa viac dokážu podeliť o to, čo prežívajú, prípadne – ak im ostanú v opatere aj deti – tak vzhľadom k starostlivosti o ne dokážu otvorenejšie odkomunikovať, čo ich trápi, čím prechádzajú, prípadne dokážu

Nevera, aj keď na začiatku manželstva býva často vnímaná ako jednoznačný dôvod na rozchod, po rokoch spolužitia v praxi už nebýva taká jednoznačná voľba. Najčastejšie dôvody na rozvod manželstva sú rozdielne názory či povahy.

požiadať o pomoc. Muži – aj keď pocity nemusia za ženami zaostávať, nedávajú svoje city tak najavo. A ak sú pracovití – tak pracujú viac. A ak sa práve nestarajú o deti, tak môžu viac času venovať športu, koníčkum, kamarátom, pretože sa nemajú ku komu vracieť.

ilustračne foto: wordpress.com

ilustračne foto: www.i.huffpost.com

Čo sa deje pri rozvoze rodičov s dieťaťom?

Hovorí sa, že „malé hrnčeky majú veľké uši“, to znamená, že deti dávno tušia, vedia, počujú, či vidia, že rodičia nemajú pre seba pekný pohľad, pekné slovo, či láskyplný dotyk. Záleží len na vyspelosti rodičov, či zohľadňujú aj právo dieťaťa vedieť, čo sa deje. Nemyslím tým, že dieťa by malo byť informované o každej nezhode alebo informované predčasne, keď ešte ani samotní rodičia nevedia, čo s nimi bude. Ale určite by mali (ideálne obaja manželia spoločne) dieťaťu povedať, že majú medzi sebou také nedorozumenia, s ktorými si už nevedia poradiť, a tak sa rozhodli od seba odísť. A povedať mu, čo sa v tejto súvislosti bude meniť pre neho – napr. či sa zmení jeho miesto na spanie, či hranie, bývanie, návšteva školy, či si bude musieť hľadať nových kamarátov, či bude chodiť k starým rodičom ako doteraz, kde sa bude stretávať s druhým rodičom. Čím je dieťa menšie, tým potrebuje konkrétnejšie vysvetlenia a informácie. A nezabudnúť dodať, že obaja

rodičia ostávajú jeho rodičmi, a že rozvod (rozchod) nezapríčinilo ono.

Ako reagujú na rozvod predškoláci, školáci a deti v puberte?

Čím je dieťa mladšie, tým skôr sa zžije s novým režimom, lebo je fyzicky i psychicky podriadené a závislé na rodičovi. Na druhej strane však pre život získa menej psychickej odolnosti (a často s tým súvisí aj somatická odolnosť) a menej sociálnych zručností. Staršie dieťa (najmä v období puberty) už prestáva vnímať rodinu ako jedinú spoločnosť pre svoj život, a tak už nemusí byť ochotné rešpektovať nové pravidlá v novovzniknutej rodine. Do dospelosti si však z rokov prežitých v úplnej rodine môže odnieť väčšiu odolnosť, či viac skúseností v oblasti sociálnej komunikácie. U školopovinného dieťaťa má rozvod dopad v tom prípade, ak dieťa mení školu, čím sa musí adaptovať na nových učiteľov, novú dochádzku, nových spolužiakov a čeliť ich prípadným zvedavým otázkam.

Čím je dieťa mladšie, tým skôr sa zžije s novým režimom, lebo je fyzicky i psychicky podriadené a závislé na rodičovi.

Ako reagujú na rozvod dievčatá a ako chlapci?

Na túto otázku nie je jednoznačná odpoveď, pretože závisí od veku detí pri rozvode rodičov, vzťahu k rodičovi, s ktorým ostávajú, aj k tomu, ktorý sa z rodiny odsťahuje. A situácia môže byť znovu iná, ak je dieťa jedináčik, či je v rodine viac súrodencov. Treba však mať na pamäti, že pre každé dieťa je to dôležitá zmena.

Čo je to syndróm zavrhnutého rodiča?

Ide o rodiča, ktorý je prehliadaný, je mu bránené v stretávaní sa s dieťaťom, druhá strana o ňom hovorí nepravdy, je v očiach dieťaťa vykreslený ako ten „zlý“ a dieťa dlhodobo nemá možnosť vytvoriť si o ňom vlastnú mienku.

Čo robiť, keď si jeden z partnerov dieťa kupuje rôznymi darmi?

V tomto je naozaj ťažké radiť, pretože rodič, ktorý na to nemá financie, sa tak tomu druhému nemôže vyrovnáť a napokon – ani by to nebolo správne. Myslím si, že najlepším spôsobom ako na to reagovať, je dieťaťu ponúknuť zážitky, veľa smiechu, kamarátov, tvorivosti – zapojiť dieťa do vymýšľania rôznych hier – spoločne s rodičom alebo kamarátmi. A nenechávať dieťa samo doma alebo odkázané na to, aby sa hralo samo, prípadne pasívne sledovalo televíziu, kde môže množstvo reklám upútať jeho pozornosť a „zámožnejší“ rodič následne dieťaťu kúpi, čo v reklame uvidí.

Dieťa často obviňuje seba alebo jedného z rodičov z rozvodu a odchodu druhého rodiča. Ako takúto situáciu riešiť?

Jednoznačne je potrebné dieťaťu povedať (buď zo strany rodičov alebo starých rodičov), že na rozchode rodičov nenesie žiadnu vinu. Ale na to treba myslieť skôr, pretože ak dieťa niekoľko rokov pred rozvodom počuje z úst jedného alebo oboch rodičov „hádame sa kvôli tebe“ – alebo nejaké podobné vyjadrenie, tak potom už žiadne zmierujúce slová nemusia pomôcť.

Môžu pretrvávajúť dôsledky rozvodu u dieťaťa až do dospelosti?

Najjednoduchšia odpoveď je, že môžu. Pretože aj pozitívne, aj negatívne dopady predstavujú nejakú formu dôsledkov. Závisí od toho, aký bol dopad rozvodu na dieťa, či prestalo mať strach, či pre neho skončilo zanedbávanie a bitky. Alebo stratilo zázemie, kamarátov, starých rodičov a muselo sa vyrovnávať s presunmi od rodiča k rodičovi a učiť sa tajiť niektoré informácie. Hovorím veľmi všeobecne, pretože tak ako neexistujú dvaja úplne totožní jedinci, tak neexistuje úplne totožné manželstvo s iným a ani rozvod s rovnakými dôsledkami pre členov rodiny. Dokonca rozvod nemusí rovnako vplývať ani na súrodencov. Ak poviem, že rozvod môže spôsobiť, že dieťa ľahšie ukončuje vzťahy, môže, ale nemusí to byť pravda u každého. Možno sa naopak naučí vážiť si vzťah a spraví všetko pre to, aby sa jeho vlastné manželstvo nerozpadlo. V psychike neexistuje rovnica, že jedna udalosť má jeden a ten istý dopad. Okrem samotného rozvodu vstupuje do života dieťaťa (ale aj dospelého) také množstvo faktorov, že po rokoch často nevieme jednoznačne určiť, čo stojí za naším aktuálnym správaním. A možno práve preto by sme mali vážiť všetky svoje rozhodnutia.

zhovárala sa Denisa Považanová